

CAPITOLUL 7

PERSPECTIVE MACROECONOMICE, MONETARE, FISCALE ȘI BUGETARE ÎN PERIOADA 2003-2005

7.1. PERSPECTIVE MACROECONOMICE ÎN PERIOADA 2003-2005

7.2. POLITICA MONETARĂ ȘI VALUTARĂ ÎN PERIOADA 2003-2005

7.3. FINANȚELE PUBLICE

7.3.1. POLITICA FISCALĂ

7.3.2. POLITICA BUGETARĂ

7.4. EVOLUȚIA DATORIEI PUBLICE

7. Perspective macroeconomice, monetare, fiscale și bugetare în perioada 2003-2005

7.1. Perspectivele macroeconomice în perioada 2003-2005

Obiectivele fundamentale ale politicii Guvernului sunt:

- ➔ creșterea reală și durabilă a produsului intern brut;
- ➔ accelerarea reformei structurale a economiei și a privatizării;
- ➔ crearea unei economii de piață funcționale, compatibile cu principiile, normele, mecanismele, instituțiile și politicile Uniunii Europene, care să asigure condițiile pentru aderarea României;
- ➔ îmbunătățirea semnificativă și generalizată a standardului de viață a cetățenilor României.

Opțiunile strategice în vederea realizării acestor obiective urmăresc:

- ➔ asigurarea creșterii economice bazate pe:
 - ❖ sporirea ratei investițiilor prin participarea semnificativă a capitalului național, dar și prin atragerea resurselor externe;
 - ❖ creșterea fluxului de capital străin și a colaborării economice internaționale, sprijinite prin perfecționarea cadrului legislativ și prin definirea unor pachete de oferte complete de investiții;
 - ❖ îmbunătățirea substanțială a mediului de afaceri;
 - ❖ dezvoltarea competiției de piață;
 - ❖ modernizarea industriei, agriculturii, infrastructurii și serviciilor;
 - ❖ stimularea întreprinderilor mici și mijlocii prin politici financiare adecvate;
- ➔ realizarea unei macrostabilizări consolidate prin:
 - ❖ progrese semnificative în cadrul reformei structurale și în domeniul disciplinei financiare;
 - ❖ dezvoltarea pieței interne;
 - ❖ stimularea producției autohtone;
 - ❖ creșterea competitivității externe, concomitent cu modificarea structurii exporturilor românești în favoarea produselor cu valoare adăugată sporită;
 - ❖ accelerarea procesului de privatizare și sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii;

- ❖ reducerea graduală a ratei inflației, astfel încât în anul 2004 aceasta să se exprime printr-o singură cifră;
- ❖ o politică a veniturilor care susține procesul de dezinflație, respectiv o evoluție a acestora strict legată de performanțele economice;
- ❖ revizuirea și simplificarea sistemului de impozite și de colectare a acestora, în sensul stimulării muncii, economisirii și investițiilor.

Pentru perioada 2003-2005 se estimează următoarea evoluție a principalilor indicatori macroeconomici:

Tabelul nr.22.

-modificare procentuală față de anul anterior-

	2003	2004	2005
Produsul intern brut	+5,2	+5,5	+5,1
Producția industrială	+5,7	+5,3	+4,9
Producția agricolă	+4,8	+4,5	+4,0
Export	+8,5	+7,9	+7,3
Import CIF	+8,0	+7,1	+6,5
Rata inflației	15,0	9,0	7,0
Rata șomajului	8,9	8,6	8,4

Produsul intern brut se estimează că va crește, din anul 2003, cu un ritm anual de peste 5%, în principal pe baza revigorării cererii interne și, în cadrul acesteia, a formării brute de capital fix:

Tabelul nr.23.

-modificare procentuală față de anul anterior-

	2003	2004	2005
Cererea internă, din care:	+5,1	+5,2	+4,9
- Consumul final al gospodăriilor populației	+3,6	+4,0	+3,3
- Consumul final al administrației publice și private	+3,0	+3,0	+2,5
- Formarea brută de capital fix	+11,2	+13,2	+12,0

Echilibrul dintre contribuția cererii interne și externe la creșterea produsului intern brut se va realiza nu prin reducerea cererii interne, ci printr-o reducere a dinamicii importurilor de bunuri și servicii (de la o creștere cu 29% în anul 2000 la o creștere de 6,5% în anul 2005), astfel încât aceasta să devină, în timp, inferioară dinamicii exporturilor de bunuri și servicii.

Exportul net va avea în perioada 2003-2005 o contribuție ușor negativă la creșterea reală a produsului intern brut:

Tabelul nr.24.

-modificare procentuală față de anul anterior-

	2003	2004	2005
Export net (contribuție procentuală la creșterea produsului intern brut real)	-0,4	-0,1	-0,2
Export de bunuri și servicii	+8,6	+8,3	+7,4
Import de bunuri și servicii	+7,8	+7,1	+6,5

Pentru perioada 2003-2005 se estimează continuarea **procesului de dezinflație**, proces caracterizat atât printr-o reducere a ratei inflației, până la 7% în anul 2005 cât, mai ales, printr-o uniformizare a evoluțiilor lunare, care va asigura apropierea sensibilă a mediei anuale a ratei inflației de nivelul înregistrat la sfârșit de an:

Tabelul nr.25.

-rată anuală %-

	2003	2004	2005
Indicele prețurilor de consum			
• decembrie față de decembrie an anterior	115,0	109,0	107,0
• medie an/medie an anterior	117,0	111,0	108,0
Deflatorul P.I.B.	116,6	110,8	107,8

În domeniul **resurselor umane**, creșterea economică va fi însoțită de o majorare a numărului de salariați cu 120 mii persoane în perioada 2003-2005, în condițiile unei îmbunătățiri importante a productivității muncii. Ritmul anual de creștere a productivității muncii, de circa 5,5%, va fi peste ritmul de creștere a produsului intern brut.

7.2. Politica monetară și valutară în perioada 2003-2005

Pentru politica monetară, intervalul 2003-2005 va constitui perioada reducerii ratei inflației la niveluri exprimate printr-o singură cifră, fapt care va permite accelerarea procesului de convergență nominală, în perspectiva aderării la Uniunea Europeană.

În etapa respectivă va avea loc modificarea statutului Băncii Naționale a României sub toate aspectele a independenței băncii centrale, în concordanță cu directivele comunitare. Totodată, obiectivul de reducere a inflației va fi statuat atât *de jure*, cât și *de facto*, ceea ce va presupune degrevarea completă a politicii monetare de urmărirea altor obiective macroeconomice.

Strategia actuală, de țintire a masei monetare ar putea fi înlocuită, în perioada 2003-2005 cu o țintire directă a inflației. Aceasta este prima opțiune de strategie politică avută în vedere de Banca Națională a României, condiționată însă de obținerea unor câștiguri durabile în procesul dezinflației, de atenuarea cauzelor structurale a acestui fenomen, cât și de o consecventă disciplină a politicilor macro și microeconomice.

Pentru a consolida procesul dezinflației, politica monetară își va păstra, pe întreaga perioadă vizată, caracterul prudent; în subsidiar, se va urmări remonetizarea economiei românești, care va fi susținută de consolidarea procesului de revigorare economică.

Dacă nu se va reuși îndeplinirea tuturor condițiilor impuse de trecerea la țintirea directă a inflației, a doua opțiune strategică a Băncii Naționale a României o constituie adoptarea unui regim de curs de schimb relativ mai predictibil, în condițiile relaxării constrângerii externe, inclusiv prin câștigurile de productivitate pe care le vor genera politicile structurale.

În etapa 2003-2005, EURO va deveni moneda de referință a cursului de schimb a leului; trecerea la exprimarea leului în raport de EURO va fi pregătită prin acțiuni complexe, care vor viza toate aspectele implicate, inclusiv cel psihologic. De-a lungul întregii perioade, leul se va aprecia gradual în termeni reali față de moneda europeană; prin ajustarea susținută a prețurilor relative se va reduce treptat decalajul României față de Uniunea Europeană.

7.3. Finanțele publice

Politicile fiscal-bugetare preconizate în perioada 2003-2005, sunt fundamentate pe baza evoluțiilor macroeconomice prognozate pentru țara noastră.

Astfel, ritmurile pozitive ale produsului intern brut, în perioada de referință, precum și evoluția favorabilă a celorlalți indicatori macroeconomici oferă posibilități de creștere a eficienței deciziilor de politică fiscal-bugetară.

Principalele caracteristici ale politicii fiscal-bugetare în această perioadă sunt subordonate obiectivelor pe termen mediu și lung, de consolidare a relansării economice, concomitent cu reducerea graduală a ratei inflației. Aceasta presupune continuarea procesului de reformă structurală și privatizare, precum și crearea condițiilor pentru asigurarea și respectarea prevederilor Pactului de Stabilitate și Creștere în perspectiva aderării la Uniunea Europeană.

7.3.1. Politica fiscală

Politica fiscală are în vedere menținerea sub control a deficitului bugetar estimat în această perioadă la 3,0% din produsul intern brut.

Această **țintă de deficit** este considerată un obiectiv sustenabil, având în vedere evoluția cheltuielilor cu dobânzile aferente datoriei publice în perioada următoare.

Veniturile fiscale vor crește ca pondere în totalul veniturilor bugetare, evoluție determinată nu de creșterea cotelor de impozitare, ci de măsurile luate pentru creșterea gradului de colectare a veniturilor și a reducerii evaziunii și fraudei fiscale.

În cadrul **impozitelor directe**:

→ **contribuțiile de asigurări sociale** (care vor continua să dețină ponderea cea mai ridicată) și **impozitul pe venit** vor avea un trend constant și, respectiv, ușor ascendent datorită:

- ❖ reducerii șomajului ca urmare a creșterii populației ocupate;
- ❖ creșterii salariului mediu brut pe economie.

Evoluția impozitului pe venit, ca urmare a creșterii bazei de impozitare prin impozitarea unor venituri agricole realizate din practicarea agriculturii în sistem intensiv, coroborată însă cu scutirea de impozit pentru personalul ce lucrează în domeniul programării pe computer va înregistra un ușor trend pozitiv în perioada de prognoză.

→ **impozitul pe profit** va avea o pondere constantă. Proiecțiile au în vedere acțiunile de încurajare a investițiilor prin facilitățile fiscale pentru investiții mai mari de 1 milion dolari începând cu anul 2002, precum și influența favorabilă a eliminării sau reducerii unor taxe speciale pentru învățământ și persoane cu handicap.

În cadrul **impozitelor indirecte**:

- ➔ **taxa pe valoarea adăugată** continuă să fie impozitul indirect cu randamentul fiscal cel mai ridicat.
- ➔ **accizele** vor aduce o contribuție în creștere la formarea veniturilor bugetare, nu numai din cauza creșterii cotelor ca urmare a armonizării graduale cu nivelul acestui impozit în țările membre ale Uniunii Europene, dar și ca urmare a exprimării acestora în EURO (având în vedere prognozată depreciere a leului față de EURO și întărirea monedei unice față de celelalte valute).

7.3.2. Politica bugetară

Structura cheltuielilor bugetare a fost distorsionată în ultimii ani de rata ridicată a cheltuielilor obligatorii și a plăților în contul datoriei publice.

Având în vedere evoluția prognozată a principalelor componente bugetare pe termen mediu se pot sublinia unele aspecte mai importante în estimarea cheltuielilor bugetare:

- ➔ Conform prognozelor, costurile cu dobânzile se vor reduce ca urmare a scăderii ratei dobânzii și menținerii în limite rezonabile a datoriei publice. Scăderea cheltuielilor cu dobânzile aferente datoriei publice se bazează, cu preponderență, pe reducerea presiunii exercitate de plățile programate în contul serviciului datoriei publice interne, consecință a scăderii dobânzilor la împrumuturile de stat, dar și acțiunilor de îmbunătățire a managementului datoriei publice și al trezoreriei.
- ➔ **Subvențiile** estimate pentru perioada 2003-2005 au în vedere nevoia de a fi susținute în continuare unele activități economice cuprinse în procesul de restructurare și reformă. Totuși ponderea acestora va scădea în produsul intern brut pe măsura creării mecanismelor eficiente ale pieții, statul continuând să dețină un rol de supraveghere și reglementare a proceselor economice.
- ➔ **Transferurile** vor înregistra cel mai mare procent în produsul intern brut, fiind considerate acțiuni prioritare ale Guvernului, declinul economic din perioada 1997-1999 ducând la deteriorarea gravă a condițiilor minime de viață a categoriilor de populație cele mai expuse. În categoria transferurilor este inclusă și cofinanțarea asistenței financiare nerambursabile primite de la Uniunea Europeană, îndeosebi ISPA și SAPARD.

→ Ponderea **cheltuielilor de capital** în produsul intern brut se estimează că va avea un trend pozitiv și va urmări și asigurarea cofinanțării proiectelor realizate și cu asistență financiară nerambursabilă de la Uniunea Europeană.

Finanțarea deficitului bugetar va fi realizată, în anul 2003, preponderent din surse externe, urmând ca, în anii următori, să se realizeze un echilibru al surselor de finanțare (tabelul nr.26 și planșa nr.20).

Tabelul nr.26. Finanțarea deficitului bugetar în perioada 2003-2005

	-procente-		
	2003	2004	2005
Finanțarea deficitului bugetar	100,0	100,0	100,0
- din surse externe	60,0	50,0	50,0
- din surse interne	40,0	50,0	50,0

7.4. Evoluția datoriei publice

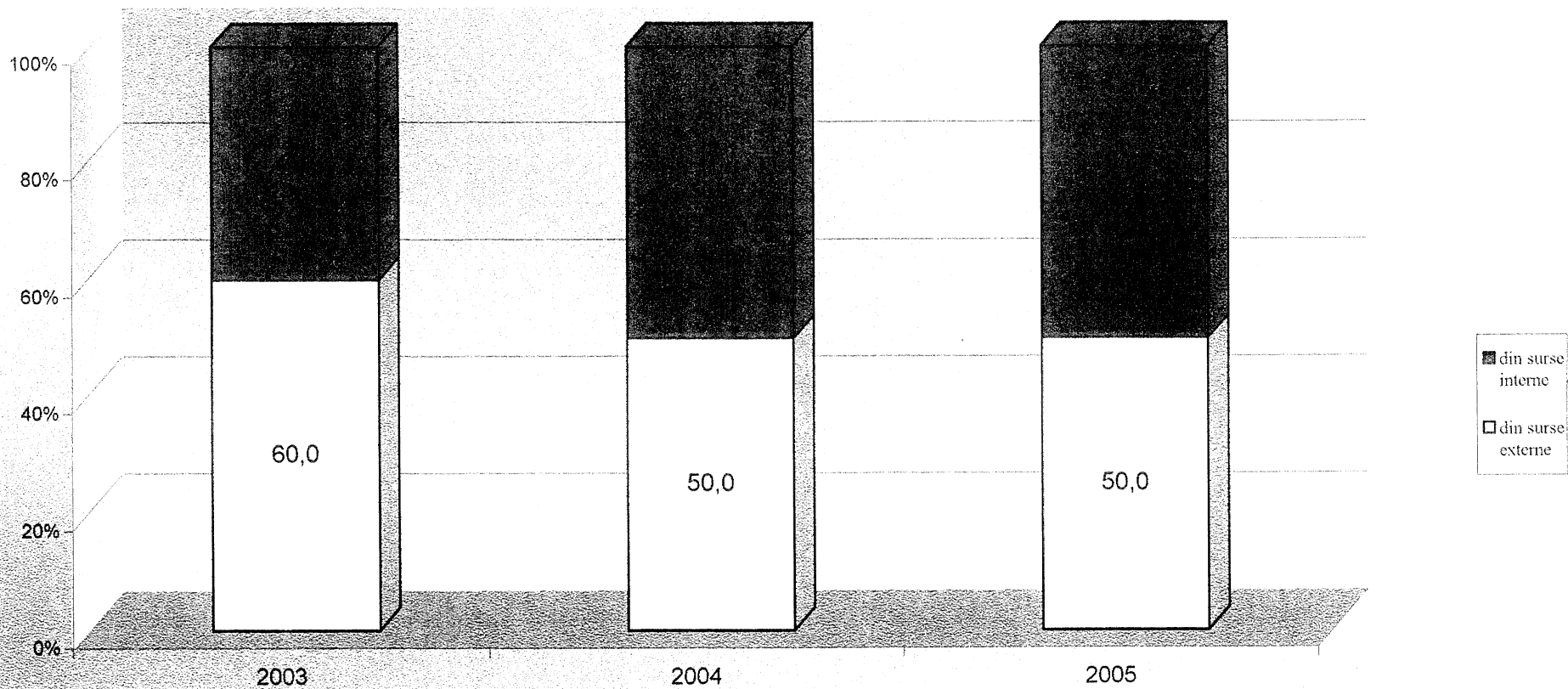
Dinamica datoriei publice va continua, în următorii ani, să fie pozitivă, chiar dacă în ritmuri relativ moderate, pentru că va reprezenta, în continuare, un factor important de susținere a creșterii economice.

În Strategia națională de dezvoltare economică a României pe termen mediu și în Programul de guvernare pentru perioada 2001-2004 se prevede necesitatea finanțării deficitului bugetului general consolidat din surse neinflaționiste. În acest sens, deficitul bugetar va fi finanțat într-o măsură echilibrată, atât de pe piața externă, cât și din surse interne, scopul principal fiind cel al menținerii unui nivel sustenabil al datoriei externe contractate direct sau garantate de stat.

Pentru intervalul 2003-2005 se estimează o reducere a cheltuielilor cu dobânzile la datoria publică internă în termeni relativi (raportată la produsul intern brut) în condițiile în care accesul României pe piețele internaționale de capital va permite preluarea unei părți importante de finanțare a deficitelor bugetare la extern.

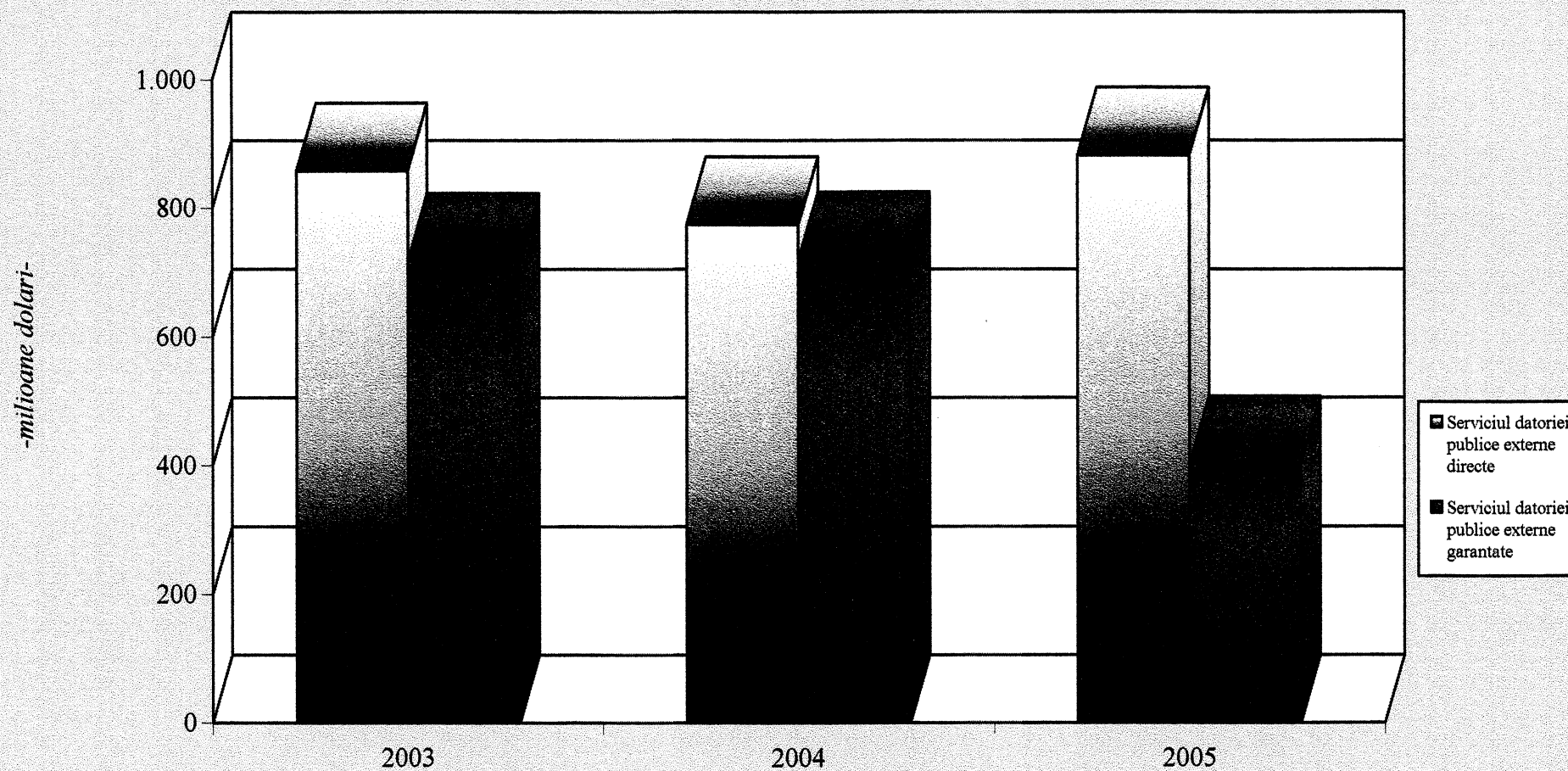
În intervalul 2003-2005, serviciul datoriei publice externe, deși în scădere în valoare absolută, va avea niveluri încă ridicate, dar în descreștere: de la circa 1,6 miliarde dolari S.U.A. în anul 2003 la aproape 1,3 miliarde dolari S.U.A. în anul 2005 (tabelul nr.27 și planșa nr.21).

Finanțarea deficitului bugetar în perioada 2003-2005

Planșa nr.20

Serviciul datoriei publice externe în perioada 2003-2005

Planșa nr.21

Tabelul nr.27. Serviciul datoriei publice externe în perioada 2003-2005

	-milioane dolari S.U.A.-		
	2003	2004	2005
Serviciul datoriei publice externe	1.576,0	1.495,2	1.285,2
- directe	858,4	775,0	882,6
- garantate	717,6	720,2	402,6

Prin emisiunile lansate în anii 2000 și 2001 România și-a restabilit poziția pe piața internațională de capital astfel că, în perspectiva anilor 2002-2005 se vor lansa noi obligațiuni, atât în vederea asigurării unei prezențe constante a României pe piața de capital, cât și pentru a profita de percepția îmbunătățită a investitorilor străini la adresa riscului scăzut pe care îl prezintă țările din Europa Centrală și de Est.

În ceea ce privește managementul datoriei publice externe, abordarea pentru anii următori vizează, în primul rând, atingerea structurii optime din punct de vedere al maturității, valutei de contract și ratei dobânzii.

În acest sens, se va urmări cu prioritate extinderea curbei de randament pentru obligațiunile de emisiuni suverane pe piața internațională de capital, orientarea spre EURO, ca valută de contract, în condițiile în care aproximativ 75% din exporturile României sunt către țările Uniunii Europene, menținerea unei proporții echilibrate între împrumuturile contractate cu dobânzi fixe și cele cu dobânzi variabile/flotante.

Se preconizează, de asemenea, ca element important al managementului datoriei, diversificarea instrumentelor derivate de protecție împotriva riscului ratei dobânzii.

Mai mult, se va restructura viziunea de finanțare externă, de la o abordare bazată pe cererea sectorială, către o viziune a dezvoltării globale, bazată pe proiecte specifice, cu asigurarea priorităților economice pe termen mediu și lung.

Creditorii oficiali (BIRD, BERD, BEI, JBIC, BDCE) vor continua să joace un rol important în strategia de îndatorare, mai ales pentru proiecte mari de infrastructură. În acest sens, se va urmări reducerea ponderii datoriei externe garantate în favoarea celei contractate de la organisme financiare internaționale.

Garanțiile de stat vor fi orientate, cu precădere, pentru proiecte de investiții, și nu pentru consum, acestea putând genera fluxuri viitoare pentru rambursarea creditelor.